

29.10.2022

Cumhuriyet, daha iyi yargı ile taçlandırılmalı

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 99. yıldönümünü vesilesiyle bir kutlama mesajı yayınlayan Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, "Cumhuriyetimizi kaliteli hizmet üreten, şeffaf, hesapverir ve tam bağımsız olan, daha iyi bir yargı ile taçlandırmalıyız" dedi. Cumhuriyetin olağanüstü devrimleri, hukuk düzenlemeleri ve kurumları ile çok büyük zorlukları başardığını, ancak cumhuriyetin ilerlemelerine rağmen yargının Türkiye'nin halen çözülememiş en önemli sorunu olduğunu belirten Mehmet Gün'ün değerlendirmesi şöyle:

"Türkiye, Batı tipi demokratik yönetim tarzına geçmeye Osmanlı İmparatorluğu zamanında ,19. yüzyılın başında başladı. Osmanlı İmparatorluğu, Tanzimat döneminde yasama, yürütme ve yargı güçlerinin ayrıldığı modern bir devlet yapısına doğru hızla yol aldı. 24 Mart 1838'de II. Mahmud'un (1808-1839) yetkilerinin bir kısmını devrettiği Meclis-i Vâlâ-yı Ahkam-ı Adliye'nin kurulmasıyla yönetimde meclis kültürü başlamış oldu. Bu meclis, 26 Eylül 1854'te, Meclis-i Âli-i Tanzimat ve Meclis-i Vâlâ-yı Tanzimat olarak ikiye ayrıldı. Meclis-i Vâlâ yargı gücünü kullanmakta neredeyse tamamen bağımsız olabilmiş, yasama ve yargı güçlerini yürütmeden ayrı ve nispeten bağımsız kılmayı başarmıştır. İmparatorluk ve kurumları çökmüş, ancak Meclis, kesintilere uğramasına rağmen varlığını günümüze karar sürdürmüştür. Türkiye, 1950'de iktidarın seçimle değişmesini sağlayarak büyük bir demokratikleşme adımı attı. Türkiye, 1960 darbesinden sonra çıkarılan 1961 Anayasası ile 'yargı kurulu' ve 'Anayasa Mahkemesi' kurumlarını kabul ederek, devletin yasama, yürütme ve yargı işlevlerini ve organlarını birbirlerinden ayırma ve bağımsızlaştırma yolunda önemli ilerlemeler kaydetti. 1980 darbesini yapan askeri cuntanın kabul ettirdiği 1982 Anayasası ise işlevlerini sınırlandırmakla birlikte o zamana kadar oluşmuş bulunan demokratik kurumları temelde korudu. 1961 Anayasası ile kurulan Yüksek Hakimler Kurulu (YHK), 1924 Anayasası döneminde, özellikle de hakimlerin statüsünü düzenleyen 1934 tarihli 2556 sayılı Hakimler Kanunu zamanında, siyasal iktidar-yargı ilişkilerinde yaşanan sorunlara gösterilen tepkinin bir ürünüdür. YHK, yürütmenin yargıçlar üzerinde baskı kurmasını önlemek amacıyla oluşturulmuş, hakimlerin kariyer işlerinde yetki bu kurula verilmiştir. YHK 18 asıl ve 5 yedek üyeden oluşuyor, Yargıtay 6 üye, birinci sınıfa ayrılmış hakimler 6 üye, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu da 3'er üye seçiyordu. Yargı meslek mensuplarının çoğunu seçtiği YHK, tecrübe edilen sorunlar nedeniyle 1971'deki 1488 sayılı yasa ile başlayan süreçte sürekli değişikliklere konu olmuş, nihayetinde 1971'de kurulan Yüksek Savcılar Kurulu ile birleştirilerek Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) oluşturulmuş, Adalet Bakanı ile müsteşarı da kurulun doğal üyeleri ve başkanı yapılarak, kurulun toplanması ve karar alması bakanın katılmasına bağlanmıştır. O dönemde, kendi sekreteryası da olmayan

HSYK'nin işlevini göstermesi, tamamıyla Adalet Bakanlığı'na bağımlı hale geldi. Üyelerini kimlerin seçeceği konusunda uzun süre yaşanan tartışmaların ardından kurulun adı 2017'de Hakimler Savcılar Kurulu (HSK) olarak değiştirildi. Sayısı 13 olan üyelerinin kahir çoğunluğunu iktidar partisinin belirlediği, Adalet Bakanı veya yardımcısının onayı olmadan karar alamayan HSK'nin kararları, 1981'den bu yana yargı denetimi dışındadır. Yargı, cumhuriyetin ilk yıllarında tek parti iktidarı dönemindeki haline gerilemiş, o yıllarda şikayet edildiği gibi iktidarın elinde kullanışlı bir alet haline gelmiş ve siyasallaşmıştır. Tüm kurumlarını oluşturmuş olan Türkiye, salt yargı sorununun kötüleşmesi nedeni ile Birleşmiş Milletler'in belirlediği demokrasi ve yargı bağımsızlığı standartlarını sağlayamamış durumdadır. Bunun sonucu olarak da uluslararası hukukun üstünlüğü ve demokrasi endekslerinde Türkiye'nin yeri aşağılara düşmüş, toplumun yargıya güveni ve adalete inancı önemli ölçüde gerilemiş bulunmaktadır. Ülkemizi daha ileri ve müreffeh hale getirmemiz, cumhuriyeti daha iyi yargı ile taçlandırmamız ve demokrasimizi güçlendirmemiz ile mümkün. Daha İyi Yargı Derneği, bu amaçla 10 yıldan beri yargı sorunlarına çözüm bulmak için çalışıyor. Bu alanda geliştirip 'A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu' adını verdiğimiz yenilikçi çözüm önerilerimizi Türkiye'de ve dünyada tartışmaya açtık. Reform önerilerimizin, kuruluşunun ikinci yüzyılında, Türkiye Cumhuriyeti'nin, dünyanın en ileri demokrasi, hukuk, özgürlükler ve refah devleti olmasına katkıda bulunacağına ve ayrıca yargı kurulu ve yargı hizmetleri konusunda uluslararası alandaki tecrübelerle katkıda bulunacağına inanıyoruz. Cumhuriyetin bu günlere getirdiği nesil olarak çalışmalarımıza yılmadan yorulmadan devam ediyoruz. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramımız kutlu olsun.”

Daha İyi Yargı Derneği'nin A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu, dokuz temel reform öneriyor (www.dahaiyiyargi.org/adan-zye-turk-yargi-reformu/):

1. Hakimler Savcılar Kurulu'nu, toplumun tüm kesimlerini temsil eden, hiçbir kişi, grup veya koalisyonun etki edemeyeceği, tam bağımsız hale dönüştürerek, kaliteli yargı hizmeti üretimine odaklanan düzenleyici bir kurum olarak Adalet Yüksek Kurumu oluşturmak ve bu kurumu tüm paydaşlarla sürekli olarak danışan ve tavsiyeler oluşturan Daimî Hukuk Şûrası ile güçlendirmek.
2. Yargının idaresiyle ilgili, Adalet Yüksek Kurumu kararları da dahil her türlü karar ve işlemi etkin yargısal denetime açmak ve bu amaçla yargı konularında uzmanlaşmış Adalet Yüksek Mahkemesi oluşturmak.
3. Anayasa Mahkemesi'nin daire sayısını 3'e çıkarmak, üye sayısını 15'den 30'a yükseltmek, seçimlerini kamuoyunun katılımına açık şeffaf ve yargı denetime tabi tutarak kapasitesini artırmak ve siyaseten tarafsızlığını geliştirmek.

4. Hukuk mesleklerinin her biri için, yönetimleri sadece meslek mensupları tarafından seçilen, tam bağımsız yargısal meslek kuruluşları oluşturmak ve bu kuruluşları anayasa ile güvence altına almak.
5. Yargı görevlerine kabul ve atamalarında tam liyakati sağlamak; yargı üst organlarına, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine adaylık ve atamalarda kamuoyunu dahil ederek tam şeffaflığı, seçme ve atama kararlarını gerekçeli açık oya tabi tutup bütün aşamaları yargı denetimine tabi kılarak tam hesapverirliği sağlamak.
6. Ahi geleneğinin özüne uygun olarak yeknesak hukuk meslekleri kariyer planı oluşturmak ve insan kaynaklarını ihtiyaca uygun olarak geliştirip liyakat esaslı olarak değerlendirmek.
7. Yargı hizmet birimlerini, mahkemeleri ve insan kaynaklarını 26 kalkınma bölgesi bazında optimum şekilde dağıtmak, uzmanlıkları merkezlerde yoğunlaştırırken hizmeti halkın ayağına götürmek.
8. Uyuşmazlıkları erken aşamada tespit ederek yargının iş yükünü önceden kestirmek, yargı kaynaklarını ileriye yönelik planlamak, modern uyuşmazlık yönetim usulleri ve dava öncesi dürüst ifşa ve ibraz kurallarıyla sulh ve uzlaşmayı teşvik etmek, buna rağmen yargıya intikal eden en karmaşık davaları en geç üç-dört ay içinde sonlandırmak.
9. Herkese karşı hukukun üstünlüğü için kamu görevlilerinin suçlarında idari amirlerinin ve kendi kuruluşlarının soruşturma izni vermesi şartını ilga etmek; dokunulmazlıkları hukuk yoluyla güçlendirmek, yasama dokunulmazlığına sahip olanların soruşturmasında Adalet Yüksek Mahkemesi'ni münhasır yetkili kılmak ve siyasi kararlarla dokunulmazlık kaldırılmasını ilga etmek; yargı ve kamu üst-düzey görevlilerinin suçlarının soruşturmasını münhasıran Adalet Yüksek Mahkemesi'ne vermek.

Daha İyi Yargı Derneği

Türkiye'deki yargı sorunlarını tespit edip çözüm önerileri geliştirmek, bu öneriler üzerinde toplumsal mutabakat sağlanması ve çözümlerin hayata geçirilmesi için çalışmak üzere Kasım 2014'te kurulmuş, siyaseten tarafsız sivil toplum kuruluğu. Amacı Türkiye'nin, uzlaşma kültürünün egemen olduğu, barış içinde yaşayan, üretken, uluslararası alanda rekabetçi ve müreffeh bir toplum haline gelmesine, yargının daha ilerletilmesi ve geliştirilmesi yolu ile katkıda bulunmak. Dernek, yargıda A'dan Z'ye bir reform öneriyor.

www.dahaiyiyargi.org

Av. Mehmet Gün

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı. Gün+Partners Hukuk Bürosu kurucusu. Legal500, Chambers and Partners ve Euromoney tarafından Türkiye'deki en etkili avukatlar arasında gösteriliyor. Hukukun üstünlüğünü ve demokrasiyi güçlendirmek ve geliştirmek ve bunun sonucunda sürdürülebilir ekonomik büyümeye yardımcı olmak için çabalıyor. Daha İyi Yargı Derneği'nin yanı sıra İstanbul Tahkim Derneği'nin (İSTA) kurucusu ve başkanı, Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu'nun (TÜRKONFED) başkan yardımcısı, Türk Sanayicileri ve İşinsanları Derneği'nin (TÜSİAD) haysiyet divanı üyesi.

www.mehmetgun.com